

Preek over Zondag 45

Liturgie:

Votum en groet

Zingen: Ps. 139:1,2,8

Gebed

Schriftlezing: Daniël 6

Zingen: Ps. 28:1,4,5

Tekst: Zondag 45

Preek

Zingen: Ps. 27:1,3,4

Geloofsbelijdenis

Zingen: Gez. 108

Gebed

Collecte

Zingen: Ps. 145:1,2,5

Zegen

Gehouden te: Baflo, 25-08-13 (14.30 u.)

Preek

Thema: Leren bidden

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

1. Bidden?

We zongen net: *"Mijn mond spreekt nog geen enkel woord, of U hebt alles reeds gehoord."*

Vreemd of niet? Voordat we een woord tegen de HEER zeggen, weet Hij het al. Hij kan immers ook mijn denken verstaan. God weet wat we bidden en wat we bidden willen.

Waarom bidden we dan nog? Heeft dat wel zin? Die vraag komt bij ons boven. En jongeren stellen hem openlijk op catechisatie, wanneer het gebed ter sprake komt. Waarom zou je bidden, als God alles toch al weet? En wij hoeven Hem niet te informeren over onze situatie en onze omstandigheden. Ons gebed is geen inlichtingendienst.

Soms weten ook wij van tevoren al wat we gaan bidden. Denk aan de gebeden in doop- en avondmaalformulieren. Dat staat keurig op papier. Denk ook aan het Onzevader. En in de kerkelijke traditie van de eeuwen komen we tal van vaste formuleringen tegen.

Het gevaar is dat zulke mooie, vaste gebeden kunnen afslijten en soms formules worden, die we gedachteloos opzeggen.

Is daarom een spontaan en vrij gebed niet beter? Je gebed laten afhangen van het moment of van de ingeving door de Geest? Sommige christenen pleiten daar heel sterk voor.

Er is niets tegen een spontaan en hartelijk gebed. Daar heeft de catechismus het ook over in zondag 45: *"... van harte en zonder ophouden bidden."*

Ik citeer een vooraanstaande kerkleeraar. Sprekend over een biddende manier van leven, het stil bij God aanwezig zijn, dat voeding nodig heeft, schrijft hij onder andere:

"We hebben echter ook altijd aanknopingspunten nodig in gebedsformuleringen, waarin de Kerk als geheel of individuele gelovigen hun ontmoeting met God hebben neergelegd. Want zonder die hulp bij het gebed wordt ons eigen bidden, en ons Godsbeeld, subjectief. Dan zegt het tenslotte meer over onszelf dan over de levende God. In de woorden van het gebed, voortgekomen eerst uit het geloof van Israël en later uit het gelovig bidden van de Kerk, leren we God kennen, en ook onszelf. Ze zijn een leerschool voor het gebed, veranderen ons leven, maken het open."

Aldus emerituspaus Benedictus XVI, Joseph Ratzinger, in zijn boek *Jezus van Nazareth*, deel 1.

Hij heeft het over een leerschool voor het gebed. Bidden moet je dus leren. Het komt je niet spontaan aanwaaien. Je bedenkt het ook niet zelf. God zelf zegt dat we bidden moeten en waarom en hoe en wat.

Van dat gebedsonderwijs geeft de Heidelbergse Catechismus een samenvatting in zijn laatste zondag vanaf zondag 45.

Het helpt mij om het thema van de preek kort te formuleren.

Leren bidden.

Waarom, hoe en wat. Op die vragen zoeken we een antwoord.

2. Bidden, waarom?

Neem plaats in de leerschool voor het gebed, jongens en meisjes, broeders en zusters. Jonge en oudere leerlingen. In die leerschool zien we vele andere mensen zitten door de eeuwen heen. Om te beginnen apostelen en kerkvaders, niet de minsten in de kerk van Christus.

De evangelist Lucas vertelt dat op een gegeven moment in zijn boek over Jezus.

"Eens was Jezus aan het bidden, en toen hij zijn gebed beëindigd had, zei een van zijn leerlingen tegen hem: 'Heer, leer ons bidden, zoals ook Johannes het zijn leerlingen geleerd heeft.'" (Luc. 11:1)

"Heer, leer ons bidden." Ze konden het dus niet goed, vonden ze zelf. Ze zagen hoe hun Meester het deed, hoe zijn leven in het teken stond van het gebed tot zijn Vader. Daar wilden ze in betrokken worden. Delen in het gebed van Jezus dus.

Jezus gaat graag op die vraag in. Hij geeft zijn leerlingen gebedsonderwijs en leert hun het Onzevader. Het gebed in zijn eenvoudige formuleringen en zijn onpeilbaar diepe inhoud. Bid maar op deze manier, zegt Jezus. En we constateren: Zo deed Hij het kennelijk ook.

Dé gebedsleraar is dus Meester Jezus, door zijn Heilige Geest. In zijn leerschool mag je je leven lang blijven. Catechisanten voor het leven dus.

Maar ook uit het geloof van Israël zijn woorden van het gebed voortgekomen, schreef Joseph Ratzinger. Anders gezegd: De Heilige Geest heeft ook andere voorgangers en voorbidders in dienst genomen. In het Oude Testament komen we ze tegen. De Geest ijkt zelfs hun gebeden, als ze aangenaam zijn voor God.

Een van die bidders is Daniël. Dat blijkt uit het boek dat zijn naam heeft gekregen. Hoofdstuk 6, dat we vanmorgen lazen en hoofdstuk 9 met zijn indrukwekkende en ontroerende gebed.

Wij kennen Daniël uit de Bijbel als Judese prins in ballingschap, als wijze, als staatsman en als profeet. Maar we leren hem hier ook kennen als man van het gebed. Drie keer per dag gaat hij in gebed tot God. Dag na dag, jaar in jaar uit. Wat is bidden voor Daniël? God dienen. Dat wordt duidelijk uit wat de Bijbel ons hier vertelt.

Daniëls jaloerse collega's willen hem eruit werken. Ze gunnen hem zijn hoge post in de regering van Darius niet. Op corruptie kunnen ze hem niet betrappen, *"want hij was betrouwbaar en hij had nooit zijn plicht verzuimd of een misstap begaan."* (vs. 5) Deze mannen beseffen: *"Met geen mogelijkheid zullen wij deze Daniël kunnen aanklagen, tenzij we iets zoeken dat verband houdt met de wet van zijn God."* (vs. 6) Daar ligt zijn zwakke punt vinden zij. Of dat zullen ze eens tot zijn zwakke punt maken.

Ze bedenken een sluw plan: Dertig dagen lang mag niemand een verzoek of een gebed doen aan een god of een mens, alleen aan de koning.

En ze weten bij voorbaat dat Daniël zich daaraan niet zal houden. Daarvoor kennen ze hem goed genoeg. Succes verzekerd dus!
Inderdaad, Daniël dient volhardend zijn God, de God van Israël, de God van hemel en aarde. Dat erkent zelfs koning Darius aan de poort van de leeuwenkuil. *"Uw God, die u zo vasthoudend dient, zal u redden!"* (vs. 17)

Bidden is God dienen. Het is het hart of de adem van de dienst aan de HEER. Daar kan een gelovige geen moment zonder. Evenmin als je lang zonder ademhaling kunt. Van hetzelfde gewicht is de uitdrukking uit antwoord 116 van de catechismus: *"Waarom is het gebed voor de christenen noodzakelijk? Omdat het gebed het voornaamste is in de dankbaarheid, die God van ons eist..."*

God vraagt van zijn kinderen dat zij Hem dienen. We noemen dat liefdedienst uit dankbaarheid. Je houden aan Gods geboden hoort daarbij. Maar vooral het spreken met de HEER.

Voor Daniël is zijn dagelijks gebed een onderdeel van zijn persoonlijke eredienst voor God. Hij heeft bij wijze van spreken in zijn hart een kooltje vuur van het verwoeste altaar in Jeruzalem meegenomen.

De tempeldienst is gestaakt, de tempel verwoest. Maar Daniël houdt het vuur brandend in zijn dienen van de HEER. Hij houdt de band met het altaar en de tempeldienst vast. Daarom heeft hij in zijn huis een bovenvertrek met open vensters aan de kant van Jeruzalem. Hij wil vrij zicht houden in de richting van de Godsstad. Dat is voor hem een zaak van geloof.

In zijn relatie met God spreekt hij Hem aan op zijn beloften. Dat is bidden ook: God aanspreken op zijn beloften, Hem in geloof daaraan houden. Zo houdt Daniël God aan zijn belofte van herstel en terugkeer. Lees hoofdstuk 9.

Bidden is met God spreken, communiceren. Gemeenschap oefenen met de HEER in de hemel. Het is God antwoord geven op wat Hij zegt tegen zijn volk en tegen jou. Wanneer je bidt geef je aan God waar Hij recht op heeft en waar Hij in zijn verbond om vraagt.

Dat is allereerst de lof voor de HEER, Hem aanbidden als de almachtige God. En dan ook vragen en smeken. Die uitdrukkingen vinden we in Daniël 6:11,12.

"In zijn bovenvertrek had hij in de richting van Jeruzalem open vensters. Daar knielde hij neer, bad tot zijn God en prees hem, precies zoals driemaal per dag zijn gewoonte was. Maar toen drongen de mannen zijn huis binnen en troffen Daniël aan terwijl hij tot zijn God bad en hem prees."

Neerknielen, bidden en prijzen. In deze woorden alleen al zit veel over het gebed. Daniël beperkt zich in die spannende situatie niet tot klagen en vragen. Het prijzen van God gaat zelfs voorop. Daaraan is dan verbonden het smeekgebed, waarin je jouw nood, de nood van het volk en de nood van de wereld aan God voorlegt en om uitkomst bidt.

Iets dergelijks schijft Paulus in zijn brief aan de Filippenzen. Tijdens een van de zomeravondbijbelstudies hebben we daarover ook gesproken.

"Wees over niets bezorgd, maar vraag God wat u nodig hebt en dank hem in al uw gebeden. Dan zal de vrede van God, die alle verstand te boven gaat, uw hart en gedachten in Christus Jezus bewaren." (Fil. 4:6,7)

Ook hier vragen en danken. Het kan niet los van elkaar. Bidden is meer dan het indienen van een verlanglijstje bij God. Hoeveel je Hem ook mag vragen. Dat zegt Jezus ook: Bid maar, vraag maar. Maar zonder het prijzen van de HEER klinkt ons gebed op zijn minst eentonig en niet zuiver.

Voor Daniël is het gebed niet een incident, waar hij toe komt, als hij er behoefte aan heeft. In het geloof is het voor hem een vast en regelmatig contact met God in de hemel. Daar heeft hij vaste momenten voor, drie keer per dag, 's morgens, 's middags en 's avonds. En dat jaren achter elkaar.

Dat is de biddende manier van leven, het stil bij God aanwezig zijn, waar de emeritus paus het over heeft in zijn boek, dat ik aanhaalde.

Hoe houd je dat vol? Alleen in het geloof en alleen met je hart. Dat zegt God zelf. Hij geeft zijn Heilige Geest *"alleen aan hen die van harte en zonder ophouden Hem daarom bidden en daarvoor danken."* Zegt antwoord 116.

Ons leerboek bedoelt daarmee niet, dat bidden een 'voorwaarde' is voor het ontvangen van Gods zegen en zijn Geest. Het is de weg waarlangs God ons zijn heil doet zien en zijn genade en zijn Geest aan ons geeft.

Zo wil God met ons omgaan. Zo wil Hij dat wij met Hem omgaan.

3. Bidden, hoe?

Christenen zijn niet de enige mensen in de wereld die bidden. Moslims doen het ook heel consequent, vijf keer per dag in de richting van Mekka. Hindoes en Boeddhisten kennen ook hun momenten van gebed, meditatie en inkeer. In alle heidense godsdiensten kennen mensen gebeden tot hun goden bij hun offers.

Hoe weet ik nu, of wij, gelovige christenen, het goed doen?

Voor velen van ons is bidden vanzelfsprekend. Het hoort bij je christenleven. Er zijn ook mensen die er anders over denken. Ze vinden het vreemd, dat je spreekt met een ander die je niet zien kunt en waarvan je maar moet afwachten of hij bestaat en jouw woorden hoort.

Eerlijk, dat gevoel kan ons ook bekruipe.

Belangrijk is dus de vraag toet wie je bidt. En hoe je tot God bidt. Dat hangt met elkaar samen. Een christen doet het per definitie anders dan een niet-christen.

Het komt er op aan, dat je de enige ware God aanroept. Hem moet je dienen, want Hij is de enige die zich aan ons heeft bekend gemaakt. Deze God is de enige die spreekt en die op antwoord wacht van zijn kinderen.

In Daniël 6 gaat het daar ook om, het dienen van de levende God. Inzet is: "Wie is God? Wie heeft recht op de aanbidding van de mensen?"

Of die jaloerse rijksbestuurders en stadhouders dat in de gaten hebben is de vraag. Maar dit zit wel achter hun absurde, ja duivelse plan. Gods vijand is er op uit om het publieke gebed van Daniël namens en voor zijn volk om zeep te helpen.

Het plan van zijn ministers etc. streelt de ijdelheid van koning Darius. Het is een hele eer om dertig dagen lang als een god vereerd te worden met achteruitzetting van alle andere goden. Maak er een wet van Meden en Perzen van en de gebeden en verzoeken stromen binnen..... Of Darius dat hanteren kan.....

Misschien denkt iemand: "Kan dat zoveel kwaad, als je een maand lang niet tot God bidt? Doe je het toch stiekem, 's avonds onder de dekens. En na die dertig dagen ga je gewoon verder. Niks aan de hand toch? Daniël, doe niet zo moeilijk!"

Daniël reageert heel anders in de kracht van het geloof. Hij kan geen dag zonder zijn gebed. Ja, zodra hij over het bevelschrift van de koning hoort, gaat hij naar zijn bovenvertrek, knielt neer, bidt, prijst en smeekt zijn God.

Dat lijkt haast een provocatie. Hij lijkt het vonnis op zich af te trekken. Men heeft ook niet anders verwacht.

Voor Daniël is het een kwestie van God meer gehoorzaam zijn dan de mensen. En het gaat om de eer en de naam van de enige ware God. Of hij nu komt te sterven of niet.

God bewijst ook dat Hij de levende en ware God is. Al op het moment dat Daniël de leeuwenkuil wordt ingeduwd.

"De koning zei tegen Daniël: 'Uw God, die u zo vasthoudend dient, zal u redden!'"
(vs. 17)

Dan wordt de leeuwenkuil vergrendeld met het eigen zegel van de koning. Darius is gevangen in het systeem van de wet van Meden en Perzen. Machteloos...

En wanneer Daniël door God gered is uit de leeuwenkuil, dan beveelt Darius *"dat iedereen in het machtsgebied van mijn koninkrijk eerbiedig ontzag moet tonen voor de God van Daniël. Want hij is de levende God die bestaat in eeuwigheid."* (vs. 27)

Daarmee zijn alle andere goden gedegradeerd en uitgediend.

God zelf stelt zo de dienst aan Hem veilig. Straks laat hij koning Cyrus de Joden verlof geven om naar Jeruzalem terug te gaan en de tempel te herbouwen.

Bidden, hoe? Daar gaat het in dit onderdeel van de preek over.

De enige ware God aanroepen, Hem prijzen, danken en bidden. Nog een aspect dat erbij hoort is het erkennen en belijden van eigen schuld en ellende.

De catechismus noemt dat ook in antwoord 117. Tot een voor God aangenaam gebed hoort ook: *"dat wij onze nood en ellende grondig kennen, om ons voor het aangezicht van zijn majesteit te verootmoedigen."*

Dat is je klein maken tegenover God, in het diepe besef van eigen schuld en zonde. Persoonlijk en gezamenlijk als volk, als gemeente, als hele mensheid.

Ook op dit punt kan Daniël onze leermeester zijn. Lees hoofdstuk 9 maar met zijn ontroerende gebed. Hij heeft gelezen in het boek van Jeremia over de termijn van de ballingschap, zeventig jaren.

"Ik bad tot de HEER, mijn God, en beleed schuld: 'Heer, grote en geduchte God, die zijn beloften nakomt en trouw is aan wie hem liefhebben en doen wat hij gebiedt; wij hebben gezondigd en ons misdragen. Wij zijn slecht en opstandig geweest, wij zijn van uw geboden en regels afgeweken...'" (Dan 9:4,5)

En zo gaat hij verder. De godvrezende Daniël zondert zich niet af van de zonden van zijn volk. Hij weet zich één met zijn volk in zonde en schuld. Dat belijdt hij tegenover God.

Wat een eerbied en wat een oprechte nederigheid! Dat is voor God aangenaam.

Ontroerend is ook het slot van dit gebed van Daniël.

"Geef, mijn God, gehoor aan ons en luister naar ons; open uw ogen en zie de verwoesting van de stad waaraan uw naam verbonden is. Niet omdat wij rechtvaardig zouden hebben gehandeld leggen wij onze smeekbeden aan u voor, maar omdat uw barmhartigheid groot is.

Heer, luister naar ons! Heer, vergeef ons! Heer, verhoor ons gebed! Wacht niet langer en grijp in, mijn God, ook omwille van uzelf, want uw naam is verbonden aan uw stad en aan uw volk." (Dan. 9:18,19)

Hier komt in beeld wat antwoord 117 als derde punt van een goed gebed noemt.

"Ten derde dat wij deze vaste grond hebben, dat Hij ons gebed, al zijn wij dat niet waard, om Christus' wil zeker verhoren wil, zoals Hij ons in zijn Woord beloofd heeft."

Dus bidden op goede gronden. Niet de grond voor verhoring zoeken in jezelf, in jouw vroomheid of jouw vaste vertrouwen of jouw goede gedrag. De grond van de verhoring van je gebed is alleen Gods genade, Gods barmhartigheid.

De grond van de verhoring is alleen de naam van God. Hij is trouw, genadig, geduldig enzovoorts.

Nergens duidelijker openbaart God zijn naam dan in zijn Zoon Jezus Christus. In Hem zien wij God. *"In Jezus toont God ons zijn gelaat. In wat Hij doet en wat Hij wil, leren wij Gods gedachten en Gods wil kennen."* (Aldus opnieuw Benedictus XVI.)

Om Jezus' wil, wil God onze gebeden verhoren. Want onze gebeden zijn betrokken op het evangelie van onze Redder Jezus Christus.

Wie tot God nadert met eerbiedig beroep op Gods naam en op de naam van Jezus Christus, die vindt zeker gehoor bij God. Bidden is je beroepen op Gods beloften, op zijn Woord.

4. Bidden, wat?

Wat zou Daniël gebeden hebben, toen hij kennis kreeg van het beruchte bevelschrift en besepte dat het tegen hem gemunt was? "Heer, red mij uit de muil van de leeuwen. Heer, red mijn leven?"

Misschien, maar, denk ik, vast niet als eerste of enige punt. Hij zal Gods naam geprezen hebben. Hij zal gebeden hebben voor Gods volk. En wellicht op kracht, en rust en genade.

Dat gebed heeft God al verhoord bij de ingang van de leeuwenkuil. Wat een rust ontving Daniël. Hij vertrouwt zich helemaal aan de HEER toe.

God zelf zegt wat wij Hem mogen vragen. Bidden om Gods genade en zijn Heilige Geest. Dat noemt de catechismus vooral. Daarin zit alles besloten wat we nodig hebben om te leven en om het vol te houden in het geloof.

Gods genade overkoepelt alles. Gods Geest overschaduwde alles en beademde alles in ons leven. Dat geldt voor de geestelijke dingen, wat wij voor onze ziel nodig hebben. Het geldt evengoed voor de stoffelijke zaken, dat wat wij voor ons lichaam nodig hebben. Voor ons hele bestaan als mens en als kind van God mogen we aan God vragen wat nodig is.

Niet wat wij nodig of wenselijk vinden. Maar wat nodig is in de ogen van onze Vader in de hemel. Dan kan iets heel anders zijn. Of op een heel ander moment, dan wij bedacht hebben.

Daniël werd gered uit de muil van de leeuwen. Eeuwen later zijn tal van christenen voor de leeuwen gegooid in Rome. Toen kwam er geen engel om de muil van de leeuwen dicht te houden... Toch verhoorde God gebeden. Want het ging om de eer van Hem en de naam van Jezus Christus.

We mogen vragen wat we nodig hebben voor lichaam en ziel en ons dan geheel overgeven aan de genade en de Geest van onze Heer.

Wat we echt nodig hebben leert de Bijbel ons. En Christus geeft ons daar onderwijs over. Hij leert ons zijn gebed, het Onzevader.

Wat hebben wij nodig? Dat Gods naam geheiligd wordt, dat Gods koninkrijk komt, dat Gods wil op aarde gedaan wordt zoals in de hemel. Maar we hebben ook dagelijks brood nodig, vergeving van onze schulden en kracht in de strijd tegen het kwaad en de boze.

Dat hebben we persoonlijk nodig, maar ook gezamenlijk als kinderen van God, als gemeente van Jezus Christus. 'Onze Vader' mogen we bidden. Persoonlijk gebed houdt altijd de band met heel Gods volk vast, door het geloof in de enige ware God. Ook dat leer Christus ons.

Want alleen samen met alle heiligen kunnen we verstaan hoe rijk Gods genade is en hoe heerlijk zijn naam.

Amen